

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૩૫૬૨/ ૨૦૧૪

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ. જી. શાહ

એસ.ડી./ -

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાવારપત્રોના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે?	હા
૨.	રિપોર્ટ્સને મોકલવું કે નહિ?	હા
૩.	શું ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવાં ઇચ્છે છે?	ના
૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન કે તેનાં હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમ સબબ કોઈ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	ના

=====

ઇફકો ટેક્યો જનરલ ઇન્સ્યોરન્સ કંપની લિ..... અરજદાર (ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત નર્મદા વેલી ફર્ટીલાઇઝર્સ કંપની લિ. સામાવાળા (ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નંબર ૧ તરફે વકીલ શ્રી રજની એચ મહેતા સામાવાળા(ઓ)
નંબર ૧ તરફે નાણાવટી એસોસિએટ્સ માટે વકીલ શ્રી કૃણાલ વ્યાસ સાથે વકીલ
શ્રી નંદિશ ચુડગર

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ. જી. શાહ

તારીખ : ૦૭/૧૨/૨૦૧૫

સી.એ.વી. ચુકાદો

૧. અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી રજની એચ. મહેતા, સામાવાળા તરફે
મેસર્સ નાણાવટી એસોસિએટ્સ માટે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી નંદિશ
ચુડગરને સાંભળ્યા. રેકૉર્ડનું અવલોકન કર્યું.

૨. ભરૂચ ખાતેની સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ સ્પેશિયલ સિવિલ સ્યુટ ૪૬/૨૦૧૦ માં
અરજદાર – ઇન્સ્યોરન્સ કંપની મૂળ સામાવાળા છે, જ્યારે, સામાવાળા – કંપની
મૂળ વાદી છે. તેઓનો એ જ હોદ્દામાં ઉદ્દેખ કરવામાં આવેલ છે.

૩. વાદીએ તે હેતુ માટે પ્રીમિયમ સ્વીકાર્યા બાદ સામાવાળા દ્વારા ઇશ્યૂ કરવામાં
આવેલ લોસ ઓફ પ્રોફિટ પોલિસી હેઠળ એએન મેલ્ટ ફિલિંગ સ્ટેશન પર

પરિણામી નફાના ગુકસાન તરીકે રૂ. ૮,૩૩,૮૬,૧૭૮/- ની વસૂલાત માટે દાવો દાખલ કરેલ છે. પક્ષકારો વચ્ચે કાર્યવાહીનો લાંબો ઇતિહાસ હોવાથી પ્લીડિંગ્સ ઘણા પાનાઓમાં છે અને, તેથી, સામાવાળા દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવ્યા મુજબ અહીં યાદ કરવા માટે કેટલીક તારીખો મહત્વની છે અને જ્યાં સુધી તારીખોના ક્રમનો સંબંધ છે, વાદી દ્વારા ૨૨/૦૭/૨૦૦૭ ના રોજની એક ઘટનાના ઉમેરા સિવાય, તે માત્ર રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહીની વિગતો હોવાથી નિર્વિવાદ તથ્યો છે. તેથી, તારીખોનો આવો ક્રમ અહીં યાદ રાખવાની જરૂર છે જે નીચે મુજબ છે: -

૨૫/૦૩/૨૦૦૫	અરજદાર દ્વારા સામાવાળાને બે ઇન્સ્યોરન્સ પોલિસી ઇશ્યૂ કરવામાં આવી હતી: (૧) સ્ટાન્ડર્ડ ફાયર એન્ડ સ્પેશિયલ પેરિલ પોલિસી મટીરીયલ ડેમેજ પોલિસી (એમ.ડી.પોલિસી) (૨) લોસ ઓફ પ્રોફિટ પોલિસી (એલઓપી પોલિસી)
૧૪/૧૦/૨૦૦૩	વિસ્ફોટ થયો
૧૬/૦૮/૨૦૦૫	રૂ. ૪૫.૫૫ કરોડ ચૂકવવા સંમત થયા.
૨૧/૦૮/૨૦૦૫	એમ.ડી.પોલિસી માટે રૂ. ૧૬.૯૭૩૮ કરોડ એલઓપી પોલિસી માટે રૂ. ૨૮.૫૭૬૨ કરોડ અરજદારે એમ.ડી.પોલિસી અને એલઓપી પોલિસી હેઠળનો દાવો નકારી કાઢ્યો. ધ લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ ના શેડ્યૂલ ૧ ના અનુચ્છેદ ૪૪(બી) હેઠળ કોઝ ઓફ એક્શનની શરૂઆત. ડિસ્ટ્યાર્જ વાઉચર મોકલવામાં આવ્યું હતું (પાના નંબર ૪ - પાના નંબર ૧૭ જુઓ) વિરોધ સાથે પેમેન્ટ

	સ્વીકારવામાં આવ્યું.
૦૨/૦૫/૨૦૦૬	સામાવાળાએ આબિટ્રેશન શરૂ કર્યું અને એમ.ડી.પોલિસીની શરતો હેઠળ માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ. પી. ભટ્ટાચાર્યે એકમાત્ર આબિટ્રેટર તરીકે નિયુક્ત કર્યા. ત્યારબાદ અરજદારે માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે. કે. મહેતાને તેમના આબિટ્રેટર તરીકે નિયુક્ત કર્યા. માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર. એસ. પાઠકને પ્રિસાઇડિંગ આબિટ્રેટર તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા છે.
૨૮/૦૮/૨૦૦૬	આબિટ્રેશન એગ્રીમેન્ટ. ધ સ્ટાન્ડર્ડ ફાયર એન્ડ સ્પેશિયલ પેરિલ્સ પોલિસી (એમ.ડી.પોલિસી) હેઠળ જવાબદારી અને રકમ, જે ઇફ્કો ટોકિયો જનરલ ઇન્સ્યોરન્સ સામે ગુજરાત નર્મદા વેલી ફર્ટિલાઇઝર્સ દ્વારા દાવો રચે છે.
૧૩/૧૦/૨૦૦૬	સામાવાળાએ સ્ટેટમેન્ટ ઓફ કલેમ ફાઇલ કર્યું, જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે, વ્યાજ તરીકે રૂ. ૧૪,૭૭૨.૨૩૭ કરોડ સાથે લોસ ઓફ પ્રોફિટ (એલઓપી) માટે રૂ. ૨૯,૨૦૯,૦૦૦ કરોડના દાવાની અરજ કરેલ છે.
૩૦/૧૧/૨૦૦૬	અરજદારે એલઓપી પોલિસી હેઠળના દાવાને ચલાવવા માટે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના અધિકારક્ષેત્રને પડકાર્યો.
૧૩/૦૬/૨૦૦૭	આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલે ઠરાવ્યું કે એલઓપી પોલિસી હેઠળના વિવાદના આબિટ્રેશનનો કોઈ સંદર્ભ નહોતો.
૨૨/૦૭/૨૦૦૭	ઉપરોક્ત હુકમ જીએનએફસી ને પ્રાપ્ત થયો.

૧૪/૦૬/૨૦૧૦	સામાવાળાએ સ્પેશિયલ સિવિલ સ્યુટ ૪૬/૨૦૧૦ દાખલ કર્યો.
૦૧/૦૪/૨૦૧૧	અરજદારને સમન્સ બજાવવામાં આવ્યા હતા.
૦૫/૦૫/૨૦૧૧	અરજદારે સીપીસી ની કલમ ૧૫૧ સાથે વંચાણે લેતા ઓર્ડર ૭ ના નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળ સ્પેશિયલ સિવિલ સ્યુટ ૪૬/૨૦૧૦ માં આંક ૧૧ મુકામે અરજી દાખલ કરી - રિપ્લાય અને રિજોઈન્ડર ફાઈલ કરવામાં આવ્યા હતા.
૧૫/૦૩/૨૦૧૨	અરજદાર (અરજકર્તા) ની લેખિત દલીલો.
૧૯/૦૪/૨૦૧૨	સામાવાળા (વાદી / સામાવાળા) ની ૭૦ થી ૮૯ સુધીની લેખિત દલીલો ૧૯/૦૪/૨૦૧૨ ના રોજ પ્રાપ્ત થઈ.
.__૦૫/૨૦૧૨	અરજદાર (અરજકર્તા) ના રિજોઈન્ડરમાં લેખિત રજૂઆત
૨૮/૧૦/૨૦૧૩	અરજદારની અરજી નામંજૂર કરતો ભરૂચના પ્રિન્સિપાલ સિનિયર સિવિલ જજનો હુકમ.

૪. જોકે, માત્ર ઘટનાઓનો ક્રમ દર્શાવતા ઉપરોક્ત ઘટનાક્રમની પૃષ્ઠભૂમિમાં, હાલની અરજીને આખરે નક્કી કરવા માટે વિરોધી રજૂઆતોને ધ્યાનમાં લેતા પહેલા પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદ અંગેની હકીકતલક્ષી વિગતો યાદ કરવી જરૂરી બની રહેશે.

૫. તે નિર્વિવાદ તથ્ય છે કે વાદીએ તારીખ ૨૫/૦૩/૨૦૦૩ થી ૨૪/૦૩/૨૦૦૪ સુધી ૩૩ થતા ૧૨ મહિનાના સમયગાળા માટે તારીખ ૨૮/૦૩/૨૦૦૩ ના રોજ એક સ્ટાન્ડર્ડ ફાયર એન્ડ સ્પેશિયલ પેરિલ્સ પોલિસી નંબર ૧૧૦૧૩૪૧૧ (મટીરીયલ ડેમેજ પોલિસી) મારફતે સામાવાળાની આગેવાની હેઠળના વીમાદાતાઓના કન્સોર્ટિયમ સાથે તેના પ્લાન્ટ અને મશીનરી અને સ્થિર અસ્કયામતોનો વીમો ઉતાયો હતો. સદર મટીરીયલ ડેમેજ પોલિસી હેઠળ વીમાની રકમ રૂ. ૨૩૮૫.૮૬ કરોડ હતી અને વાદીએ આવા વીમા માટે કુલ રૂ. ૫.૬૫ કરોડનું પ્રીમિયમ ચૂકવ્યું છે.

૬. હાલમાં, આપણે કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર ના ઓર્ડર ૭ ના નિયમ ૧૧ હેઠળ આંક ૧૧ મુકામેની અરજી નીચેના તારીખ ૨૮/૧૦/૨૦૦૩ ના વાદગ્રસ્ત હુકમ સાથે સંબંધિત છીએ જેમાં એવો આગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે કે દાવો લિમિટેશનના કાયદા દ્વારા બાધિત છે. તેથી, વ્યાવહારિક રીતે, જ્યાં સુધી પોલિસી ઈશ્યૂ કરવા કે તેની હેઠળ આવરી લેવામાં આવેલા જોખમ અથવા નુકસાનીની રકમનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી કોઈ વિવાદ નથી. જેનાથી, હાલની અરજીમાં નક્કી કરવાનો એકમાત્ર મુદ્દો એ અસર સુધી સીમિત છે કે શું આંક ૧૧ મુકામેની અરજી નીચેનો વાદગ્રસ્ત હુકમ યોગ્ય છે કે કેમ અને, તેથી, આ અદાલતે સદર હુકમમાં દખલ કરવી જોઈએ કે કેમ—

૭. જો આપણે સદર વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમનું અવલોકન કરીએ, તો તે ફલિત થાય છે કે ભરૂચના પ્રિન્સિપાલ સિનિયર સિવિલ જજે એ કારણોસર સદર અરજી નામંજૂર કરી છે કે જો અદાલતને એવું જણાય કે સદર કોડના ઓર્ડર ૭ ના નિયમ ૧૧ હેઠળ નિર્દિષ્ટ કોઈ પણ શરત પરિપૂર્ણ થાય છે તો તે કાર્યવાહીના કોઈ પણ તબક્કે દાવાઅરજી નામંજૂર કરી શકે છે. કાર્યવાહીના કોઈપણ તબક્કે તે સ્થાપિત કરવું પડે છે કે, દાવાઅરજીએ પોતે જ દર્શાવ્યું છે કે દાવો લિમિટેશન દ્વારા બાધિત છે. જોકે, જ્યાં સુધી લિમિટેશનના પ્રશ્નનો સંબંધ છે, જો કોઈએ કેસના ગુણદોષમાં દખલ કરવી પડે અને જો તેની અન્ય મુદ્દાઓ સાથે ચર્ચા કરવી જરૂરી હોય, તો સદર કોડના ઓર્ડર ૭ ના નિયમ ૧૧ નો ખંડ (ડી) લાગુ પડતો નથી અને અદાલતની તે વૈધાનિક જવાબદારી છે કે તે તપાસે કે દાવો લિમિટેશનની બહાર દાખલ કરવામાં આવ્યો છે કે કેમ અથવા શું લિમિટેશન અદાલતના અધિકારક્ષેત્રને અસર કરે છે કે કેમ અને, તેથી, અદાલત પાસે સદર દાવાને ચલાવવાનું કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી.

૮. વાદગ્રસ્ત હુકમમાં વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે જો દાવો લિમિટેશનના કાયદા દ્વારા બાધિત હોવાના કારણોસર કોઈ વિવાદ ઊભો થાય છે, તો તેવા કિસ્સામાં, અદાલતે બંને પક્ષકારોને સાંભળ્યા બાદ કાયદા મુજબ સદર વિવાદ નક્કી કરવાનો રહે છે અને જો સદર મુદ્દા માટે હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્ન અંગે કેટલાક પુરાવા નોંધવાની જરૂર હોય, તો, લિમિટેશનનો સદર પ્રશ્ન દાવાના પ્રારંભિક તબક્કે એટલે કે સદર કોડના ઓર્ડર ૭ ના નિયમ ૧૧ હેઠળની

અરજી નક્કી કરતી વખતે નક્કી કરી શકાતો નથી, જેથી દાવાને સંક્ષિપ્ત રીતે નામંજૂર કરી શકાય. જેનાથી, સિવિલ કોર્ટનો એવો મત છે કે સદર કોડના ઓર્ડર ૭ ના નિયમ ૧૧ નો ખંડ (ડી) આ કેસમાં ત્યારે જ લાગુ પડે છે જ્યારે વાદી દ્વારા દાવાઅરજીમાં કરવામાં આવેલા નિવેદન પરથી એવું જણાય છે કે સદર દાવો લિમિટેશનના કાયદા દ્વારા બાધિત છે.

૯. આવા અવલોકન સાથે, હાલના કેસની હકીકતો માટે, સિવિલ કોર્ટ એવું ધ્યાનમાં લીધું છે કે જ્યારે વાદીએ આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ (ટૂંકમાં 'ટ્રિબ્યુનલ') સમક્ષ તેનો દાવો ફાઈલ કર્યો છે, ત્યારે કોઝ ઓફ એક્શનની શરૂઆત સદર ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા દાવો નામંજૂર કર્યાની તારીખે ઊભી થઈ છે અને આમ, વાદી ધ લિમિટેશન એક્ટની કલમ ૧૪ ના લાભો મેળવવા માટે હકદાર છે અને, તેથી, આવા મુદ્દા પર, બંને પક્ષોને તેમની મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કરવાની તક આપવામાં આવવી જોઈએ જેથી તે નક્કી કરી શકાય કે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ આવો દાવો ફાઈલ કરવા માટે વાદી તરફથી કોઈ સદ્ભાવના છે કે કેમ અને શું વાદી ધ લિમિટેશન એક્ટની કલમ ૧૪ ની જોગવાઈઓનો લાભ મેળવવા માટે હકદાર છે કે કેમ. આવા અવલોકનો સાથે, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે દાવાના પ્રારંભિક તબક્કે, લિમિટેશનનો મુદ્દો સદર કોડના ઓર્ડર ૭ ના નિયમ ૧૧ હેઠળ નક્કી કરી શકાતો નથી. વાદગ્રસ્ત ચુકાદાના બાકીના ફકરાઓ ચોક્કસપણે કેસની હકીકતલક્ષી વિગતો અને પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદને જાહેર કરે છે, તેવી જ રીતે બંને પક્ષો દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલ નિર્ણયો અને, જેનાથી, એવું

ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે લિમિટેશનનો મુદ્દો નક્કી કરવા માટે પુરાવા રજૂ કરવા જરૂરી છે અને, તેથી, દાવાઅરજીને સંક્ષિપ્ત રીતે નામંજૂર કરવાની અરજી કાઢી નાખવામાં આવી હતી.

૧૦. તેની સામે, સામાવાળાએ દાવાઅરજીમાંના કથનો અને સદર કોડના ઓર્ડર ૭ ના નિયમ ૧૧(ડી) ની જોગવાઈ પર આધાર રાખવામાં આવેલ છે, જે એવી જોગવાઈ કરે છે કે જ્યારે દાવાઅરજીમાંના નિવેદન મુજબ, સદર દાવો કોઈપણ કાયદા દ્વારા બાધિત હોય, ત્યારે તેને નામંજૂર કરી શકાય છે.

૧૧. જ્યારે, વાદીએ દાવાઅરજીના ફકરા નંબર ૭૩ માં સ્પષ્ટપણે એવી રજૂઆત કરી છે કે કોઝ ઓફ એક્શન પ્રથમ વખત તારીખ ૧૪/૦૧/૨૦૦૩ ના રોજ ઊભું થયું હતું અને, ત્યારબાદ, પક્ષકારો વચ્ચે ઘણા પત્રવ્યવહારની આપલે થતાં અને તેમની વચ્ચે મીટિંગ્સ યોજાતાં તે ચાલુ રહ્યું હતું અને સદર કોઝ ઓફ એક્શન વધુમાં તારીખ ૦૮/૦૮/૨૦૧૫ ના રોજ ઊભું થયું હતું, જ્યારે સામાવાળાએ, પ્રથમ વખત પરંતુ મૌખિક રીતે વાદીને જાણ કરી હતી કે એએન મેલ્ટ ફિલિંગ સ્ટેશનના સ્થાનાંતરણ સંબંધમાં થયેલા ખર્ચ માટેનો તેનો દાવો બચાવવા યોગ્ય નથી અને, ત્યારબાદ, તારીખ ૨૧/૦૮/૨૦૦૫ ના રોજ, જ્યારે સામાવાળાએ આ સંબંધમાં તેની સ્થિતિનો પુનરોચ્ચાર કર્યો અને વધુમાં એએન મેલ્ટ ફિલિંગ સ્ટેશનને ખસેડવા સહિતની ક્ષતિગ્રસ્ત મિલકતની પુનઃસ્થાપના માટે દાવેદારને કોઈ મુદતવધારો આપ્યાનો ઇનકાર કર્યો. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ત્યારબાદ વિવિધ પ્રસંગોએ સદર કોઝ ઓફ

એક્શન ઊભું થયું હતું જ્યારે સામાવાળાએ પોલિસી હેઠળની તેની જવાબદારી પર વિવાદ ઉઠાવ્યો હતો અને સાથે વાદી દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા આવા વિવાદો પર સદર ટ્રિબ્યુનલના અધિકારક્ષેત્રનો પણ ઇનકાર કર્યો હતો અને સદર કોઝ ઓફ એક્શન વધુમાં તારીખ ૦૨/૦૨/૨૦૦૬ ના રોજ ઊભું થયું હતું જ્યારે વાદીએ આર્બિટ્રેશન ખંડનો ઉપયોગ કર્યો હતો અને તે દાવાની તારીખ સુધી હજુ પણ ચાલુ છે.

૧૨. તેથી, દાવાઅરજીનું પ્રથમદર્શી વાંચન એ સ્પષ્ટ કરે છે કે ધ આર્બિટ્રેશન એક્ટ હેઠળ પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ કાર્યવાહી ચાલી રહી હતી અને જ્યાં સુધી વીમાદાતા દ્વારા વળતર અને નુકસાનીના દાવાને ચોક્કસ રીતે નામંજૂર કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, વીમાધારકને દાવો દાખલ કરવા માટે કોઈ કોઝ ઓફ એક્શન મળી શકશે નહીં. તેથી, પ્રથમદર્શી રીતે એવું લાગે છે કે આ કેસમાં લિમિટેશનનો પ્રશ્ન ચોક્કસપણે હકીકતો અને કાયદાનો મિશ્ર પ્રશ્ન છે અને આ તબક્કે હકીકતો માત્ર દાવાઅરજીમાંના કથનો પરથી જ સુનિશ્ચિત કરવાની છે અને બચાવની રજૂઆત પરથી નહીં. એવી દલીલ કરી શકાય કે કોઝ ઓફ એક્શન અંગે બુદ્ધિશાળી અથવા અસ્પષ્ટ કથનો દ્વારા, આનાથી અદાલત સમક્ષ બિનજરૂરી મુકદ્દમાઓનું પૂર આવી શકે છે, પરંતુ હકીકત એ રહે છે કે સ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ તદ્દન સ્પષ્ટ છે કે જ્યારે લિમિટેશન નક્કી કરવા માટે કાયદા અને હકીકતોનો મિશ્ર પ્રશ્ન હોય, ત્યારે પ્રારંભિક તબક્કે આવા ટેકનિકલ કારણોસર દાવાઅરજીને સંક્ષિપ્ત રીતે નામંજૂર કરવી બિનજરૂરી છે.

૧૩. હાલના કેસમાં, સામાવાળા દ્વારા કરવામાં આવેલા કથનો અને રજૂઆતોના સંદર્ભમાં આગળ વધતા પહેલા, ધ લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૧૪ ના સંબંધિત પેટા ફકરાઓ એટલે કે (૧) અને (૨) યાદ કરવા યોગ્ય રહેશે જે નીચે મુજબ વંચાય છે: –

૧૪ અધિકારક્ષેત્ર વિનાની અદાલતમાં શુદ્ધબુદ્ધિથી કાર્યવાહીનો સમય બાકાત રાખવો. --

"(૧) કોઈપણ દાવા માટે લિમિટેશનના સમયગાળાની ગણતરી કરવામાં જે સમય દરમિયાન વાદી યોગ્ય તકેદારી સાથે અન્ય સિવિલ કાર્યવાહી ચલાવી રહ્યો હોય, પછી ભલે તે પ્રથમ દૃષ્ટિની અથવા અપીલ અથવા રિવિઝનની અદાલતમાં, સામાવાળા સામે હોય તેને બાકાત રાખવામાં આવશે, જ્યાં સદર કાર્યવાહી મુદ્દામાં સમાન મેટર સંબંધિત હોય અને શુદ્ધબુદ્ધિથી એવી અદાલતમાં ચલાવવામાં આવી હોય જે, અધિકારક્ષેત્રની ખામી અથવા સમાન પ્રકારના અન્ય કારણોસર, તેને ચલાવવામાં અસમર્થ હોય.

(૨) કોઈપણ અરજી માટે લિમિટેશનના સમયગાળાની ગણતરી કરવામાં, જે સમય દરમિયાન અરજકર્તા સમાન દાદ માટે સમાન પક્ષકાર સામે યોગ્ય તકેદારી સાથે અન્ય સિવિલ કાર્યવાહી ચલાવી રહ્યો હોય, પછી ભલે તે પ્રથમ દૃષ્ટિની અથવા અપીલ અથવા રિવિઝનની અદાલતમાં હોય તેને બાકાત રાખવામાં આવશે, જ્યાં આવી કાર્યવાહી શુદ્ધબુદ્ધિથી એવી અદાલતમાં ચલાવવામાં આવી

હોય જે, અધિકારક્ષેત્રની ખામી અથવા સમાન પ્રકારના અન્ય કારણોસર, તેને ચલાવવામાં અસમર્થ હોય."

ધ લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૧૪ ના ઉપરોક્ત સંદર્ભિત પેટા ફકરાઓ એટલે કે (૧) અને (૨) નું માત્ર વાંચન એ સ્પષ્ટ કરે છે કે લિમિટેશનના સમયગાળાની ગણતરીમાં, જે સમય દરમિયાન વાદી સામાવાળા સામે, યોગ્ય તકેદારી સાથે અન્ય સિવિલ કાર્યવાહી ચલાવી રહ્યો હોય, તેવા સમયને બાકાત રાખવામાં આવશે, જ્યાં સદર કાર્યવાહી મુદ્દામાં સમાન મેટર સંબંધિત હોય અને શુદ્ધબુદ્ધિથી એવી અદાલતમાં ચલાવવામાં આવી હોય જે, અધિકારક્ષેત્રની ખામી અથવા સમાન પ્રકારના અન્ય કારણોસર, તેને ચલાવવામાં અસમર્થ હોય. તેથી, લિમિટેશન સંબંધિત મુદ્દાને સમજવા માટે વાદીના શુદ્ધબુદ્ધિ અને સદ્ભાવના ની ચકાસણી કરવાની જરૂર છે અને જ્યાં સુધી તેને નક્કી કરવા માટે કોઈ ચોક્કસ પુરાવા ન હોય, ત્યાં સુધી આવા અભિવ્યક્તિ માત્ર કાર્યવાહી પરથી સુનિશ્ચિત કરી શકાતા નથી પરંતુ તેને ચોક્કસપણે પક્ષકારોને વાદી દ્વારા આવી શરત સ્થાપિત કરવા અને સામાવાળા દ્વારા આવી શરતના ખંડન બંને માટે પુરાવા રજૂ કરવાની મંજૂરી આપવાની જરૂર છે.

૧૪. તેની સામે, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વાસ્તવમાં વાદી સામાવાળા દ્વારા તેમના દાવાને નકારી કાઢવા બાબતે અને ભારતના માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના નિવૃત્ત ચીફ જસ્ટિસ અને માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટ ઓફ ઇન્ડિયાના ભૂતપૂર્વ ન્યાયાધીશ જેવા દિગ્ગજ ન્યાયવિદો ધરાવતી સદર ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા કરાયેલા

ખુલાસા વિશે સારી રીતે વાકેફ હતા અને, તેથી, જ્યારે આવા દિગ્ગજ ન્યાયવિદોએ સંબંધિત કાર્યવાહીમાં પ્રશ્ન હેઠળના દાવાને સામેલ ન કરવા બાબતે તેમના હુકમમાં ખુલાસો કર્યો છે અને જ્યારે આવી હકીકત વાદીને સંબંધિત સમયે સારી રીતે જ્ઞાત છે, ત્યારે તે ધ્યાનમાં લેવા માટે પૂરતો પુરાવો છે કે વાદીને આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીમાં આવા દાવાને સામેલ ન કરવા બાબતે જ્ઞાન છે અને, તેથી, જાણ થયાની આવી તારીખથી ૩ વર્ષના સમયગાળા પછી દાવો દાખલ કરવો એ સ્પષ્ટ પુરાવો છે કે સદર દાવો લિમિટેશન દ્વારા બાધિત છે અને, તેથી, અરજ કર્યા મુજબ તેને નામંજૂર કરવાની જરૂર છે. આવી રજૂઆતના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલ શ્રી રજની એચ. મહેતાએ આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના તારીખ ૧૩/૦૬/૨૦૦૭ ના હુકમ પર આધાર રાખવામાં આવેલ છે, જેની નકલ એનેક્ષર 'એ' મુકામે રજૂ કરવામાં આવી છે. તારીખ ૧૩/૦૬/૨૦૦૭ ના સદર હુકમમાં, સદર ટ્રિબ્યુનલે આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીમાં થયેલા વિકાસની નોંધ કરી છે. નીચેના ફકરાઓ યાદ કરવા યોગ્ય રહેશે:

"અમે પક્ષકારો તરફે વિદ્વાન કાઉન્સેલને સાંભળ્યા છે. દાવેદાર તરફે વિદ્વાન કાઉન્સેલ શ્રી બેનરજી દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે, એલઓપી પોલિસી હેઠળના વિવાદનો સંદર્ભ આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલને મોકલી શકાય નહીં. સામાવાળા તરફે વિદ્વાન કાઉન્સેલ શ્રી દવે દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે, એમડી પોલિસીમાંનો આર્બિટ્રેશન ખંડ સંદર્ભ દ્વારા એલઓપી પોલિસીમાં સામેલ કરવામાં આવ્યો હતો જેથી તેની હેઠળના વિવાદો આર્બિટ્રેશન

માટે મોકલી શકાય તેવા હતા; કે એએન મેલ્ટ ફિલિંગ સ્ટેશનના સ્થાનાંતરણના પરિણામે લોસ ઓફ પ્રોફિટ સંબંધિત વિવાદ આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલને મોકલવામાં આવ્યો હતો અને દાવેદાર વતી મિનિટ પર સહી કરનાર વિદ્વાન વકીલને તેમ કરવાની કોઈ સત્તા નહોતી.

આ હુકમના હેતુઓ માટે, અમે એ ધારણા પર આગળ વધીએ છીએ કે એલઓપી પોલિસી હેઠળનો વિવાદ આર્બિટ્રેબલ છે."

૧૫. તેથી, વાદી દ્વારા કરાયેલી ચોક્કસ રજૂઆત અને દલીલને ધ્યાનમાં લીધા વિના, તે સ્પષ્ટ થાય છે કે તારીખ ૩૦/૦૬/૨૦૦૭ ના રોજ હુકમ પસાર કરતી વખતે પણ, સદર ટ્રિબ્યુનલ એ ધારણાઓ પર આગળ વધી છે કે લોસ ઓફ પ્રોફિટ્સ પોલિસી હેઠળનો વિવાદ આર્બિટ્રેબલ છે, જોકે, અત્રેના સામાવાળાએ સદર ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ રજૂઆત કરી છે કે, એલઓપી પોલિસી હેઠળના વિવાદનો સંદર્ભ આર્બિટ્રેશનને મોકલી શકાય નહીં અને એલઓપી પોલિસી હેઠળના સદર વિવાદનો સંદર્ભ સદર ટ્રિબ્યુનલને મોકલવામાં આવ્યો હતો. તેથી, એવું માની લેવા માટે પ્રથમદર્શી પુરાવો છે કે સામાવાળા દ્વારા રજૂઆત કર્યા મુજબ જ્યાં સુધી સદર ટ્રિબ્યુનલ આવા મુદ્દા સાથે કામ કરવાનો ઇનકાર ન કરે ત્યાં સુધી આવા દાવા માટેનું કોઈ ઓફ એક્શન ઊભું થયું છે તેમ કહી શકાય નહીં. ત્યારબાદ, સદર ટ્રિબ્યુનલે, સમાન હુકમમાં, અવલોકન કર્યું છે અને તારણ કાઢ્યું છે કે "એલઓપી પોલિસીના વિવાદ પર આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલને ક્યારેય કોઈ સંદર્ભ મોકલવામાં આવ્યો ન હતો અને મિનિટ્સ આનાથી વધુ કંઈ રેકૉર્ડ

કરતી નથી." જેનાથી, અરજી મંજૂર કરતા, સદર ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા એવું જાહેર કરવામાં આવે છે કે સ્ટેટમેન્ટ ઓફ કલેમની અરજ (બી), અને અરજ (સી), જ્યાં સુધી તે અરજ (બી) હેઠળ એનાયત થઈ શકે તેની સાથે સંબંધિત છે જેણે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલનું અધિકારક્ષેત્ર નક્કી કર્યું અને એલઓપી પોલિસી હેઠળના કોઈપણ વિવાદનો કોઈ સંદર્ભ નહોતો. જોકે આવો ખુલાસો સ્પષ્ટ નથી, પરંતુ હવે એ નિશ્ચિત છે કે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલે હાલની કાર્યવાહીમાં ઉઠાવવામાં આવેલા દાવાને ધ્યાનમાં લીધો નથી.

૧૬. જ્યાં સુધી આવા નિર્ણયનો સંબંધ છે, વાદી દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તેમને માત્ર તારીખ ૨૨/૦૭/૨૦૦૭ ના રોજ જ જાણ કરવામાં આવી હતી જ્યારે તેમને આવો હુકમ પ્રાપ્ત થયો હતો અને, તેથી, તારીખ ૧૪/૦૬/૨૦૧૦ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવેલ દાવો સમય મર્યાદાની અંદર છે. જોકે લિમિટેશન માટે દરેક દિવસની યોગ્ય રીતે ગણતરી કરવાની હોય છે, પરંતુ હકીકત એ રહે છે કે સદર ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આર્બિટ્રેશનના સંદર્ભમાં એલઓપી પોલિસી સંબંધિત વિવાદને ધ્યાનમાં ન લેવાના ખુલાસાની તારીખ તરીકે તારીખ ૧૩/૦૬/૨૦૦૭ થી જો જાણની ગણતરી કરવામાં આવે તો પણ, એ હકીકતને ધ્યાનમાં લેતાં કે ઓછામાં ઓછી એક તારીખ એટલે કે કોઝ ઓફ એક્શન ઊભું થવાની તારીખ એટલે કે તારીખ ૧૩/૦૬/૨૦૦૭ અથવા ફાઇલ કરવાની તારીખને ગણતરીમાંથી બાકાત રાખવાની હોય છે, એવું લાગે છે કે સદર દાવો સંભવતઃ લિમિટેશનની છેલ્લી તારીખે દાખલ કરવામાં આવ્યો છે અને,

તેથી, આ તબક્કે, ઓછામાં ઓછું, એવું માનવું જોઈએ કે આવા તમામ મુદ્દાઓની ચોક્કસપણે બંને પક્ષોને આવી હકીકતો સાબિત કરવા અથવા રદિયો આપવાની વ્યાજબી તક આપ્યા પછી તપાસ કરવાની જરૂર છે, પરંતુ ધ લિમિટેશન એક્ટની કલમ ૧૨ ની પેટા કલમ (૧) માં પૂરી પાડવામાં આવેલ જોગવાઈ મુજબ આવા ટેકનિકલ કારણોસર દાવાને નામંજૂર કરવો બિનજરૂરી છે.

૧૭. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તારીખ ૧૩/૦૬/૨૦૦૭ ના હુકમને ધ આર્બિટ્રેશન એન્ડ કન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૩૭(૨)(એ) હેઠળ અપીલમાં પડકારવામાં આવ્યો નથી અને, તેથી, તે અંતિમ છે અને, જેનાથી, જો એવું માની લેવામાં આવે કે મુકદ્દમા આવા હુકમની તારીખથી એટલે કે તારીખ ૧૩/૦૬/૨૦૦૭ થી શરૂ થાય છે, તો પણ, સદર દાવો ઓછામાં ઓછા એક દિવસ માટે લિમિટેશન દ્વારા બાધિત છે.

૧૮. જ્યારે, તેની સામે, જો વાદી એ સાબિત કરવામાં સક્ષમ હોય કે તારીખ ૧૩/૦૬/૨૦૦૭ નો હુકમ તારીખ ૨૨/૦૭/૨૦૦૭ સુધી ક્યારેય જાહેર કરવામાં આવ્યો ન હતો, તો, દાવો લિમિટેશનના સમયગાળાની અંદર હોઈ શકે છે. તેથી, જોકે એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વાદીએ તાત્કાલિક ધ આર્બિટ્રેશન એક્ટ હેઠળ અથવા દાવો દાખલ કરીને યોગ્ય કાર્યવાહી શરૂ કરવી જોઈતી હતી જ્યારે વાદી ૩ વર્ષ સુધી નિષ્ક્રિય રહ્યો હોય, ત્યારે સદર દાવો નામંજૂર થવાને પાત્ર છે. જોકે, હાલમાં, જ્યારે તે સ્પષ્ટ અને દેખીતું છે કે આવા તમામ મુદ્દાઓને સાબિત કરવા માટે, વિરોધી કેસને સાબિત કરવા માટે મૌખિક

પુરાવા રજૂ કરવાની તક હોવી જોઈએ, ત્યારે આ અદાલતે એ નક્કી કરવાનું નથી કે સદર દાવો લિમિટેશનની અંદર છે કે નહીં.

૧૯. મેં ઉપલબ્ધ રેકૉર્ડ, વિદ્વાન વકીલ શ્રી મહેતા દ્વારા કરવામાં આવેલી મૌખિક રજૂઆતો, તેમજ અદાલત સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી ટૂંકી લેખિત રજૂઆતો ધ્યાનમાં લીધી છે, જોકે ઉપરોક્ત ચર્ચા માટે મને આવી કોઈ રજૂઆતમાં કોઈ વજૂદ જણાતું નથી જેથી ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ વાદગ્રસ્ત હુકમને રદબાતલ અને બાજુ પર રાખીને આ પિટિશનને મંજૂર કરી શકાય.

૨૦. હકીકતલક્ષી વિગતો અને રજૂઆતો ઉપરાંત, જે રેકૉર્ડ અને ઉપરોક્ત ચર્ચામાંથી ઉભરી રહી છે, સામાવાળા – અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ નીચેના ટાંકણો પર આધાર રાખી રહ્યા છે:

(એ) એ.આઈ.આર. ૧૯૭૭ એસ.સી. ૨૪૨૧ માં નોંધાયેલ 'ટી. અરિવંદનમ વિરુદ્ધ ટી.વી. સત્યપાલ અને અન્ય', જેમાં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે એવું ઠરાવ્યું છે કે જો દાવાઅરજીમાં પજવણી કરનારા અને યોગ્યતા-વિહોણા ઈરાદા હોય તો દાવો નામંજૂર કરી શકાય છે. જોકે, જ્યારે અન્ય ઘણા ચુકાદાઓ છે જે પુષ્ટિ કરે છે કે જ્યાં સુધી લિમિટેશન સંબંધિત મુદ્દાનો સંબંધ છે, પુરાવા રજૂ કરવાની તક આપવી જરૂરી છે, જોકે લિમિટેશનના અભાવને કારણે કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર ના ઓર્ડર ૭ ના નિયમ ૧૧ હેઠળ દાવો નામંજૂર કરી શકાય છે. તેથી, ટાંકવામાં આવેલ કેસ તે કેસની વિશિષ્ટ હકીકતો અને સંજોગો પર આધારિત છે, તે અરજદાર – સામાવાળાને મદદ કરશે નહીં.

(બી) એ.આઈ.આર. ૧૯૯૭ ઓરિસ્સા ૬૭ માં નોંધાયેલ 'સત્યાનંદ સાહુ વિરુદ્ધ રતિકાંત પાંડા', જેમાં, ઓરિસ્સા હાઇકોર્ટે એવું ઠરાવ્યું છે કે લિમિટેશનને બચાવ તરીકે ઊભું કરવાની જરૂર નથી પરંતુ કોઝ ઓફ એક્શન લિમિટેશન બચાવે છે કે નહીં તે જોવા માટે કથનો અને દાવાઅરજી તપાસવાની અદાલતની ફરજ છે. તેથી, આવો ચુકાદો હાલના કેસમાં નિર્ણાયક પરિબળ બનશે નહીં કારણ કે તે તે કેસની વિશિષ્ટ હકીકતો અને સંજોગો પર આધારિત છે.

(સી) એ.આઈ.આર. ૧૯૯૮ એસ.સી. ૬૩૪ માં નોંધાયેલ 'આઈટીસી લિમિટેડ વિરુદ્ધ ડેટ્સ રિકવરી એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ અને અન્ય', જેમાં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે એ ધ્યાનમાં લીધું છે કે છેતરપિંડી પર આધારિત બેંક દ્વારા કરવામાં આવેલ દાવો ખાતરીજનક અને બચાવવા યોગ્ય નથી અને, તેથી ટાંકવામાં આવેલ કેસ તે કેસની વિશિષ્ટ હકીકતો અને સંજોગો પર આધારિત છે અને, તેથી, તે અરજદાર – સામાવાળાને મદદ કરશે નહીં.

(ડી) એ.આઈ.આર. ૧૯૯૯ અલાહાબાદ ૧૦૯ માં નોંધાયેલ 'ઉમેશ ચંદ્ર સક્સેના વિરુદ્ધ એડમિનિસ્ટ્રેટર જનરલ, યુ.પી.', જેમાં, અલાહાબાદ હાઇકોર્ટે એવું ઠરાવ્યું છે કે લેટર્સ ઓફ એડમિનિસ્ટ્રેશન માટે અરજી દાખલ કરવામાં અરજદારના ભાગ પર કોઝ ઓફ એક્શનના સંપૂર્ણ અભાવને કારણે દાવાઅરજી નામંજૂર કરવામાં આવી હતી જ્યારે એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે સદર કોડના ઓર્ડર ૭ ના નિયમ ૧૧ ની જોગવાઈ ધ સક્સેશન એક્ટ હેઠળની કાર્યવાહીઓને

પણ લાગુ થઈ શકે છે અને, તેથી, તે કેસની વિશિષ્ટ હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતા અને, તેથી, તે અરજદાર – સામાવાળાને મદદ કરશે નહીં.

(ઈ) એ.આઈ.આર. ૧૯૮૬ એસ.સી. ૧૨૫૩ માં નોંધાયેલ 'અઝહર હુસૈન વિરુદ્ધ રાજીવ ગાંધી', જેમાં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે એવું ઠરાવ્યું છે કે ગ્રુપ પ્રેક્ટિસના કિસ્સામાં જ્યારે પ્લીડિંગ્સ કોઝ ઓફ એક્શન જાહેર કરતા નથી, ત્યારે પિટિશન જાળવવા યોગ્ય નથી. તેથી, ટાંકવામાં આવેલ કેસ તે કેસની વિશિષ્ટ હકીકતો અને સંજોગો પર આધારિત છે અને, તેથી, તે અરજદાર – સામાવાળાને મદદ કરશે નહીં.

(એફ) એ.આઈ.આર. ૨૦૦૪(૩) એસ.સી.સી. ૧૩૭ માં નોંધાયેલ 'સોપાન સુખદેવ સાબલે વિરુદ્ધ આસિસ્ટન્ટ ચેરિટી કમિશનર', જેમાં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે એવું ઠરાવ્યું છે કે જો દાવાઅરજી કોઝ ઓફ એક્શન જાહેર કરતી નથી, તો દાવાઅરજી નામંજૂર કરી શકાય છે. જોકે, હાઈકોર્ટે પહેલેથી જ ઠરાવ્યું છે કે ઓર્ડર ૭ ના નિયમ ૧૧ હેઠળ દાવાઅરજી નામંજૂર થવાથી વાદીને નિયમ ૧૩ ની શરતોમાં નવી દાવાઅરજી રજૂ કરતા અટકાવવામાં આવતો નથી. તેથી, ટાંકવામાં આવેલ કેસ તે કેસની વિશિષ્ટ હકીકતો અને સંજોગો પર આધારિત છે અને, તેથી, તે અરજદાર – સામાવાળાને મદદ કરશે નહીં. વધુમાં, અદાલતે ઓર્ડર ૭ ના નિયમ ૧૧ (સામાવાળા) હેઠળની અરજી નક્કી કરવાના હેતુ માટે પુનરોચ્ચાર કર્યો છે કે માત્ર દાવાઅરજીમાંના કથનો જ તપાસવાના રહે છે અને

લેવામાં આવેલ વલણ તે તબક્કે સંપૂર્ણપણે અસંબંધિત હશે. તેથી, દસ્તાવેજો અને સામાવાળા દ્વારા બચાવને અવગણવાની જરૂર છે.

(જી) એ.આઈ.આર. ૨૦૦૭ (૫) એસ.સી.સી. ૬૧૪ માં નોંધાયેલ 'હરદેશ ઓર્સ (પી) લિમિટેડ વિરુદ્ધ હેડે એન્ડ કંપની', જેમાં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે એવું ઠરાવ્યું છે કે દાવાઅરજી લિમિટેશનના કારણોસર માત્ર ત્યારે જ નામંજૂર કરી શકાય છે જ્યારે સદર દાવો લિમિટેશનના કાયદા દ્વારા બાધિત હતો. તેથી, ટાંકવામાં આવેલ કેસ તે કેસની વિશિષ્ટ હકીકતો અને સંજોગો પર આધારિત છે અને, તેથી, તે અરજદાર – સામાવાળાને મદદ કરશે નહીં.

(એચ) ૨૦૦૮ (૭) એસ.સી.સી. ૧૬૯ માં નોંધાયેલ 'કન્સોલિડેટેડ એન્જિનિયરિંગ એન્ટરપ્રાઇઝિસ વિરુદ્ધ પ્રિન્સિપાલ સેક્રેટરી, ઇરિગેશન ડિપાર્ટમેન્ટ', જેમાં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે એવું ઠરાવ્યું છે કે કલમ ૧૪ ની જોગવાઈ આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીને પણ લાગુ પડે છે અને યોગ્ય તકેદારી અને શુદ્ધબુદ્ધિને દરેક કેસની હકીકતો પર નક્કી કરવાની બાબત તરીકે લેવામાં આવે છે અને તેને કોઈ પણ ચોક્કસ માપદંડો દ્વારા માપી શકાતી નથી. તેથી, પક્ષકારોએ આવો મુદ્દો નક્કી કરતા પહેલા પુરાવા રજૂ કરવા જરૂરી છે. આમ, આ ચુકાદો પણ અરજદાર – સામાવાળાને મદદરૂપ થશે નહીં.

૨૧. નીચેના નિર્ણયોનો સંદર્ભ મહત્વપૂર્ણ છે;

(એ) એ.આઈ.આર. ૨૦૧૨ એસ.સી. ૩૯૧૨ માં નોંધાયેલ ધ ચર્ચ ઓફ ક્રાઈસ્ટ ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ એન્ડ એજ્યુકેશનલ ચેરિટેબલ સોસાયટી, તેના અધ્યક્ષ દ્વારા રજૂ થયેલ વિરુદ્ધ પોન્નિયામ્મન એજ્યુકેશનલ ટ્રસ્ટ.

(બી) એ.આઈ.આર. ૨૦૦૮ એસ.સી. ૩૧૭૪ માં નોંધાયેલ કમલા વિરુદ્ધ ઈશ્વરા સા.

(સી) એ.આઈ.આર. ૨૦૦૮ એસ.સી. (સપ્લીમેન્ટરી) ૧૯૩૧ માં નોંધાયેલ કમલેશ બાબુ વિરુદ્ધ લજપત રાય શર્મા.

(ડી) એ.આઈ.આર. ૨૦૦૮ એસ.સી. ૩૬૩ માં નોંધાયેલ સી. નટરાજન વિરુદ્ધ અશિમ બાઈ.

(ઈ) એ.આઈ.આર. ૨૦૦૬ એસ.સી. ૩૬૭૨ માં નોંધાયેલ રમેશ બી. દેસાઈ વિરુદ્ધ બિપિન વાડીલાલ મહેતા.

(એફ) એ.આઈ.આર. ૧૯૯૮ એસ.સી. ૩૦૮૫ માં નોંધાયેલ રેપ્ટાકોસ બ્રેલ્ટ એન્ડ કંપની વિરુદ્ધ મેસર્સ ગણેશ પ્રોપર્ટી.

(જી) એ.આઈ.આર. ૧૯૯૬ એસ.સી. ૨૧૪૦ માં નોંધાયેલ સ્ટેટ ઓફ ઓરિસ્સા વિરુદ્ધ કલોકનર એન્ડ કંપની.

(એચ) ૨૦૦૫(૭) એસ.સી.સી. ૫૧૦ માં નોંધાયેલ પોપટ એન્ડ કોટેચા પ્રોપર્ટી વિરુદ્ધ સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા સ્ટાફ એસોસિએશન.

(આઈ) એ.આઈ.આર. ૧૯૬૪ એસ.સી. ૯૦૭(૧) માં નોંધાયેલ ઈટ્ટ્યાવિરા મથાઈ વિરુદ્ધ વર્ડી વર્ડી.

(આઈ) ૨૦૦૪(૨) જી.એલ.આર. ૧૦૬૬ માં નોંધાયેલ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન ઓફ દિલ્હી વિરુદ્ધ આર. પી. ખેતાન.

(જે) એ.આઈ.આર. ૨૦૧૪ એસ.સી. ૧૪૭૬ માં નોંધાયેલ સુરજિત કૌર ગિલ વિરુદ્ધ આદર્શ કૌર ગિલ.

જે સ્પષ્ટ કરે છે કે કોઝ ઓફ એક્શન એટલે હકીકતોનો એવો સમૂહ જે તેમને લાગુ પડતા કાયદા સાથે લેવામાં આવે ત્યારે વાદીને સામાવાળા સામે દાદ મેળવવાનો અધિકાર આપે છે. જેનાથી, દાવાઅરજી નામંજૂર કરવા માટેની અરજી માત્ર દાવાઅરજીમાં કરવામાં આવેલા કથનોના આધારે જ નક્કી કરવાની રહેશે. જેનાથી, સદર કોડના ઓર્ડર ૭ ના નિયમ ૧૧(ડી) ની મર્યાદિત અરજી છે અને, આમ, સદર દાવો કોઈપણ કાયદા હેઠળ બાધિત છે તેવો નિષ્કર્ષ માત્ર દાવાઅરજીમાં કરવામાં આવેલા કથનો પરથી જ કાઢવો જોઈએ. જોકે લિમિટેશનનો સિદ્ધાંત કોઈપણ સમયે ઉઠાવી શકાય છે, તે ચોક્કસપણે કાયદા અને હકીકતોનો મિશ્ર પ્રશ્ન છે. તેથી, જ્યાં સુધી પક્ષકારોને પુરાવા રજૂ કરવાની મંજૂરી ન આપવામાં આવે ત્યાં સુધી, માત્ર આવા કારણોસર સદર દાવો નામંજૂર કરી શકાતો નથી. કબજા માટેના દાવાને લગતા લિમિટેશનના કાયદામાં ધરખમ ફેરફાર થયો છે. લિમિટેશનને કાયદાના અમૂર્ત સિદ્ધાંત તરીકે નક્કી કરી શકાતું નથી, જે હકીકતોથી અલગ હોય કારણ કે તે કાયદા અને હકીકતોનો મિશ્ર પ્રશ્ન છે. કોઝ ઓફ એક્શન અને તે દ્વારા લિમિટેશન દાવાઅરજીના તમામ ફકરાઓના સંયુક્ત વાંચન પરથી તારવવાનું રહે છે. જ્યારે વાદી દાવો કરી રહ્યો છે કે કરાર

રદબાતલ અને શૂન્ય અને બિનઅમલપાત્ર છે, ત્યારે, આવા કથનને અન્ય હકીકતો સાથે અલગ પાડી શકાય નહીં અને, જેનાથી, દાવાઅરજી નામંજૂર કરવી યોગ્ય નથી. ઓર્ડર ૭, નિયમ ૧૧(ડી) માત્ર ત્યાં જ લાગુ પડે છે જ્યાં દાવાઅરજીમાં નિવેદન કરવામાં આવ્યું હોય, જે કોઈ પણ શંકા કે વિવાદ વિના, દર્શાવે છે કે સદર દાવો અમલમાં રહેલા કોઈપણ કાયદા દ્વારા બાધિત છે, પરંતુ તે કોઈપણ વિવાદિત પ્રશ્નના કિસ્સામાં લાગુ પડતો નથી. જેનાથી, સદર કોડના ઓર્ડર ૭ ના નિયમ ૧૧ હેઠળની અરજી પર વિચાર કરતી વખતે વિવાદિત પ્રશ્ન નક્કી કરી શકાતો નથી. પોપટ એન્ડ કોટેચા પ્રોપર્ટી (ઉપર મુજબ) ના કેસ પર આધાર રાખવામાં આવેલ છે અને ત્યારબાદ ૧૦૦ થી વધુ કેસોમાં સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો છે અને, તેથી, થોડાક જૂજ કેસો સંબંધિત નથી.

૨૨. ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, જોકે વાદગ્રસ્ત હુકમને ખતેલ પહોંચાડવા માટે પિટિશનમાં કોઈ વજૂદ નથી, એવું અવલોકન કરવાનું રહે છે કે સામાવાળાઓ સદર દાવાની ટ્રાયલ દરમિયાન સમાન અરજ માટે નવેસરથી અરજી કરી શકે છે, જરૂરી પુરાવા રેકૉર્ડ પર લાવીને એ સાબિત કર્યા પછી કે વાદીને ચોક્કસ સમયે વ્યવહાર વિશે જ્ઞાન હતું અને, જેનાથી, સદર દાવો લિમિટેશન દ્વારા બાધિત છે.

૨૩. ઉપરોક્ત હકીકતો અને સંજોગો હેઠળ, ઉપરોક્ત અવલોકનો સાથે આ પિટિશન કાઢી નાખવામાં આવે છે. રૂલ ડિસ્ચાર્જ કરવામાં આવે છે.

એસ.ડી./-

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ. જી. શાહ)

વત્સલ

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.